

Nicholas Brealey Publishing, 1997.

13. Useem, J., Donoghue, J. D., & Useem R. H. Men in the Middle of the Third Culture: The Roles of American and Non-Western People in Cross-Cultural Administration // Human Organization, 1963. №22(3). pp. 169–179.

Нежива О. М.

кандидат філософських наук, старший викладач

кафедри сучасних європейських мов

Київський національний торговельно-економічний університет

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ КРОКІВ УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті автор розглядає міжкультурну комунікацію як один із кроків успішної професійної діяльності майбутніх фахівців та показує основні чинники, що мали вагоме значення при цьому. Також автор аналізує особливості мови та володіння і знання іноземної мови в сучасному світі, що безпосередньо пов'язано із культурою кожного народу.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, мова, культура, професійне спілкування.

Якісне володіння іноземною мовою в період інтеграції України в Європейське та світове співтовариство сприяє поширенню ділових зв'язків та контактів, надає можливість вивчати та ефективно використовувати іноземний досвід, користуватися сучасними інформаційними технологіями, брати участь у міжнародних конференціях, семінарах та конгресах, проходити стажування в іноземних державах з метою вдосконалення фахової підготовки, проводити письмовий обмін діловою інформацією тощо. Але найголовнішим центром цього є міжкультурна комунікація.

Адже міжкультурна комунікація — це спілкування, що відбувається в умовах, які так відрізняються від культурно обумовлених традицій у комунікативній компетенції її учасників, що ці відмінності суттєво впливають на успіх чи невдачу комунікативної події. Комунікативна компетенція визначається як використання знань символічних систем та правил їх функціонування, а також принципів комунікативної взаємодії, що використовуються під час спілкування. Міжкультурна комунікація характеризується тим, що її учасники під час прямого контакту використовують спеціальні мовні варіанти та дискурсивні стратегії, що відрізняються від тих, якими вони користуються для спілкування всередині своєї власної культури. Інколи міжкультурну комунікацію називають ще крос-культурною, оскільки вона описує явища перехресного, взаємного спілкування представників різних культур [3].

Таким чином, мова в міжкультурній комунікації стає вагомою рушійною силою, тому що вона є основним елементом культури та її інструментом, і дійсністю нашого духу та образом культури, яка є ознакою національної ментальності. Адже кожна нація має свою родзинку в культурі, що передає її через мову. З цього приводу український письменник Панас Мирний відзначив, що найбільше і найдорожче добро в кожного народу — це його мова, ота

схованка його духу, його багата скарбниця. Відтак мова віддзеркалює ключові особливості людської особистості та всього національно-культурного народу. Позаяк кожен носій мови є і носієм культури, бо люди бачать світ по-різному, крізь призму своєї рідної мови.

Також потрібно відзначити, що знання мови іншого народу — це суттєвий складник міжкультурної комунікації і найперший крок до налагодження успішного спілкування між представниками різних націй і культур, а також у різних професійних сферах. Нетактовне для певної культури звертання до людини через незнання мовних особливостей може унеможливити спілкування ще до його початку. Необізнаність у системі метафоричних і символічних значень призводить до різнобою тлумачень та мовних порівнянь, на які так багаті мовні картини світу. Помилкове вживання міжмовних омонімів спричинює непорозуміння, комічні ситуації, а часом навіть конфлікти [4].

При цьому такі поняття, як знати і володіти мовою іншої спільноти, не означають те саме. Адже володіти іноземною мовою означає, що мовець вільно спілкується, мислить і розуміє її як носій цієї мови. А ось знання мови — це вже цілком усвідомлене сприйняття мови як скарбниці певних знань про людину і світ, які закарбовані в лексиці, фразеології, граматиці, інших способах мовного вираження [4]. Таким чином, у цій ситуації на допомогу приходить міжкультурна комунікація, тому що завданням міжкультурної комунікації є формування міжкультурної компетентності, необхідних знань про різні народи та культури з метою уникнення міжетнічних і міжкультурних конфліктів та встановлення комфортних умов спілкування в різних сферах та життєвих ситуаціях [4].

Крім того, міжкультурна комунікація, у якій через мовлення взаємодіють культури і мови, базується на двох типах поведінки. Універсальна поведінка, спільна для всіх культур, базується на біологічній спадковості людини, яка передається від покоління до покоління. Крім того, різним етнічним групам притаманна специфічна поведінка (*parochial behavior*), яка формується під впливом соціального і фізичного оточення. Специфічні моделі поведінки формують специфічну культуру, яку можна визначити як «менталітет (система цінностей, ідей, звичаїв), тобто, сукупність конвенцій, які керують соціальними відносинами» [5; 35].

Слід відзначити, що міжкультурна комунікація складається із вербального та невербального компонентів. Крім того, важливу роль у міжособистісному спілкуванні відіграють вербальні компоненти, які є основними носіями значень повідомлень. Водночас деякі науковці відзначають, що частка невербальних сигналів у міжособистісному спілкуванні становить від 60% до 80% [2; 58–59], що доводить важливість вивчення елементів інших семіотичних систем. При взаємодії культур можуть виникати ненавмисні перешкоди в процесі комунікації і конфлікти, спричинені відмінностями вербальних і невербальних кодів у носіїв різних культур [4].

Крім того, культура професійного спілкування характеризується рівнем розвитку комунікативних знань і вмінь та дозволяє здійснювати міжсуб'єктну взаємодію, спрямовану на ефективне виконання професійних обов'язків. Але при

цьому відіграє важливу роль ділове спілкування, а саме його етика. Адже етика ділового спілкування базується на таких правилах і нормах поведінки партнерів, які сприяють розвиткові співпраці. Передусім йдеться про зміцнення взаємодовіри, постійне інформування партнера щодо своїх намірів і дій, запобігання обману та невиконанню взятих зобов'язань. У деяких зарубіжних корпораціях і фірмах розроблено кодекси честі для службовців. Доведено, що бізнес, який має моральну основу, є вигіднішим і прогресивнішим [1].

Отже, професійне спілкування формується в умовах конкретної діяльності, а тому певною мірою вбирає в себе її особливості, є важливою її частиною, засобом цієї діяльності. У професійній культурі спілкування можна виокремити загальні норми спілкування, що зумовлюються характером суспільного ладу і ґрунтуються на здобутках минулого і сучасного. Водночас ця культура має індивідуальний характер і проявляється у способах спілкування, що їх обирає суб'єкт у певних ділових ситуаціях щодо конкретних людей.

Таким чином, успішні фахівці в різних сферах професійної діяльності повинні бути в змозі збалансувати організаційні цілі із зовнішніми глобальними викликами, оскільки організації та компанії стають все більш взаємопов'язаними із роллю лідерів в управлінні глобальними командами, що набуває все більшого значення. Під час ділових поїздок у різні країни спеціаліст повинен враховувати різні культурні нюанси — і це є однією з ключових навичок для успішних фахівців. При цьому це визначається як культурний інтелект, тобто здатність взаємодіяти з іншими людьми з різних культур, бути інформованим про інші культурні цінності, відносини, поведінку й переконання. Незалежно від географічного розташування фахівці повинні мати можливість спілкуватися через кордони з метою створення конкурентних переваг і досягнення результатів.

Література

1. Галицька М.М. Мовленнєвий етикет як елемент культури іншомовного спілкування менеджерів туризму / М.М. Галицька // Іноземні мови в навчальних закладах. Науково-методичний журнал. — 2004. — №3. — С. 134–140.
2. М'язова І.Ю. Особливості тлумачення поняття «міжкультурна комунікація» / І.Ю. М'язова // Філософські проблеми гуманітарних наук. — 2006. — №8. — С. 108–113.
3. Манакін В.М. Мова і міжкультурна комунікація / В.М. Манакін. — К.: ЦУЛ, 2012. — 288 с.
4. Мишланова С.Л. Межкультурная парадигма и перспективы межкультурной коммуникации / С.Л. Мишланова, Т.М. Пермякова // Стереотипность и творчество в тексте. Межвуз. сб. науч. тр. — Пермь, 2005. — С. 340–350.
5. Спільна історія. Діалог культур: навч. посіб. / П. Вербицька, Н. Голосова, В. Дяків та ін.; [ред.: О. Міхеєва, О. Ковалевська]; Всеукр. асоц. викл. історії та сусп. дисциплін «Нова доба». — Львів: ЗУКЦ, 2013. — 256 с.